

## RECENZIE

**la monografia „Managementul reformărilor în sectorul agrar al Republicii Moldova”  
elaborată de Natalia MOCANU, doctor, conferențiar universitar**

Evaluarea stării actuale și nivelului de dezvoltare a spațiului rural în perioada de postprivatizare, efectuată prin prisma analizei factoriale, permite concluzionarea lipsei progreselor semnificative, iar pe unele poziții, chiar, starea de criză adâncă și de lungă durată a acestui sector.

Ca o calificare de „alarmă”, trebuie să fie apreciat faptul lipsei aproximativ a 430 de mii de locuri de muncă în spațiul rural, numărul respectiv al oamenilor tineri fiind nevoit să plece din acest spațiu în căutarea locurilor de ocupație, creând așa numita „alarmă gastarbaiterilor”, pentru țările Eurasiei Centrale și de Vest, precum și pentru diferite regiuni ale Federației Ruse și ale altor țări de pe continentul European. Cu toate că la ziua de astăzi aceste „remitențe” contribuie la soluționarea unor probleme curente de ordin financiar, inclusiv la acoperirea deficitului enorm al comerțului exterior, în plan strategic, de perspectivă, exportul stihiiic al forței de muncă devalorizează sistemul economic național, provoacă apariția mai multor fenomene socio-economice negative, inclusiv și a celui de depopularizare în ritmuri exagerat de înalte a satelor moldovenești și a spațiului rural în întregime.

Procesul de reformare radicală a relațiilor de proprietate și a celor de producție în spațiul rural al Republicii Moldova a fost lansat și e aplicare în perioada de globalizare intensivă a tuturor genurilor de activitate economică în plan mondial.

Alături de micșorarea permanentă a contribuției spațiului rural la formarea PIB-ului țării în toată perioada analizată au loc modificări nedorite ale structurii de producție în acest spațiu. Se are în vedere micșorarea permanentă a ponderii produselor, în primul rând, produselor-marfă și creșterea concomitentă a serviciilor, prestate în spațiul rural.

Calculul cel mai accentuat în ce privește dezvoltarea socială a satului moldovenesc la etapa de post privatizare îl constituie depopularizarea în ritmuri alarmante a spațiului rural. Sunt evidențiate tendințele negative (de descreștere) în ambele variante de existență a lor, adică – descreștere prin raportul negativ dintre naștere și mortalitate, precum și descreștere prin prevalarea excesivă a numărului emigranților asupra numărului imigranților.

Componentele principale ale procesului de reformare a relațiilor economice le constituie, în opinia autorului, procedurile de asociere (cooperare) pe orizontală și integrare pe verticală a tuturor verigilor existente sau din nou create ale lanțurilor valorice respective.

În rezultatul reformelor nereușite și nefinalizate în sectorul agrar volumele de producție agricolă s-au micșorat aproape de două ori în comparație cu perioada înainte de reformare.

Sistemele existente de ajutor financiar din partea statului, practicate sub forma de: subvențiile agricultorilor și transferurile bănești de la bugetul de stat practic nu influențează în mod pozitiv asupra situației în cauză. O direcție unică, lipsită de alternativă, privind depășirea situației de criză adâncă și de lungă durată a spațiului rural, după concluzia autorului, o constituie crearea Programelor Naționale (de Stat) de dezvoltare a lanțurilor valorice. Integrarea pe verticală sub formă de creare a holdingurilor agro-alimentare asigură posibilități echivalente de reproducere lărgită a tuturor factorilor de producție pe întreg lanțul valoric de mișcare a mărfii.

În lucrare sunt 5 capitole, expuse pe 197 de pagini, iar materialul informațional este reflectat în 50 de tabele, 41 de figuri, lucrarea conține 157 surse bibliografice.

În capitolul I „Economia rurală a Republicii Moldova la etapa inițială de post privatizare” este analizată evaluarea stării actuale și nivelului de dezvoltare a spațiului rural în perioada de post privatizare, contribuția sectorului agrar în dezvoltarea economică a spațiului rural, activitățile economice neagricole în spațiul rural al Republicii Moldova.

În capitolul II „Aspectele teoretice privind restructurarea economiilor în curs de tranziție” este expus managementul proceselor de restructurare a economiilor rurale la etapa de post privatizare, formarea mecanismelor și instrumentelor adecvate de gospodărire de piață, rolul statului și organizațiilor internaționale privind restructurarea economiilor rurale în curs de tranziție, riscurile privind activitatea economică în spațiul rural la etapa de post privatizare.

În capitolul III „Dezvoltarea socială a satului în baza aprofundării reformelor economice” include: dezvoltarea socială a satului moldovenesc la etapa inițială de post privatizare, cooperarea și asocierea producătorilor rurali, integrarea agriculturii cu alte ramuri ale economiei naționale, componența și structura principalelor fragmente de piață în spațiul rural.

În capitolul IV „Evaluarea consecințelor reformării sectorului agro-industrial în baza relațiilor noi de producere și de proprietate” sunt redate aspectele retrospective ale proceselor de asociere și integrare în cadrul complexului agroindustrial autohton, rolul organelor de administrare publică privind dezvoltarea businessului rural, asigurarea securității alimentare a țării și dezvoltarea potențialului de export prin aplicarea managementului adecvat al riscurilor.

Capitolul V „Direcțiile principale de restructurare a agriculturii și a economiei rurale” descrie abordările metodologice privind modelarea sistemelor integrate de restructurare a activității economice în spațiul rural, structurile organizatorice integrate de producție și de comercializare a produselor agro-alimentare, formarea structurilor clasteriale de producție și de comercializare a produselor agro-alimentare, direcțiile și forme principale de restructurare a sectorului agrar și a economiei rurale.

Consider că conținutul monografiei corespunde cerințelor în vigoare și recomand monografia spre editare.

**Pavel MOVILEANU,**  
doctor habilitat în economie, profesor universitar,  
Universitatea Agrară de Stat din Moldova